

Mondd, mit ér a ‘mond’ Grice jelentés- és kommunikációelméletében?

Zvolenszky Zsófia
ELTE BTK Filozófia Intézet, Logika Tanszék

Gyakran előfordul, hogy amit mondunk, azon valami mást (is) értünk: például mikor azt mondom „Vasárnap tartják a marathont”, érthetem ezt úgy – az állításommal kommunikálhatom azt –, hogy vasárnap nem ülök autóba (az útlezárásoktól berzenkedve). H.P. Grice széles körben alkalmazott és továbbfejlesztett kommunikációelmélete (1967/2010) szerint ebben az esetben amit mondok, az a vasárnapi marathonnól szól, azonban létrehozok emellett egy társalgási implikaturát is a vasárnapi autózási hajlandóságomról (vagyis annak hiányáról). Mit is értünk itt az implikaturától elkülönített „mond” (what is said) szintjén? Grice két tulajdonságát hangsúlyozza: egyrészt, amit (a Grice számára releváns értelemben) mondunk, az szorosan kapcsolódik a használt szavak konvencionális jelentéséhez; másrészt, amit mondunk, az része a beszélői jelentésnek (speaker meaning) – annak, amit az adott beszédszituációban a beszélő a szavain ért (what is meant).

Előadásomban a grice-i ‘mond’ második, gyakran háttérbe szorított tulajdonságára fókuszálok. Eszerint a következő szoros kapcsolat van „mond” és „ért” közt: amit mondok, azt úgy is értem – mert ha nem, akkor a grice-i értelemben nem is mondtam. Három okból is fontos ez az összefüggés:

(1) Grice – beszélői szándékokon alapuló – jelentéselméletének (1957/2010) „ért” definíciójának következménye. Az összefüggés révén kapcsolhatjuk össze Grice jelentés- és kommunikációelméletét, mint egyetlen történet két fejezetét.

(2) A grice-i egységes történet a jelentésről és kommunikációról pedig fontos előnyökkel jár: magyarázatot ad egyrészt arra, hogy egy szemantikai tartalomról szóló elmélet hogyan hivatkozhat beszélők és interpretálók szemantikai intuícióira; másrészt arra, hogy a nyelvi megértés

- szisztematikus (ha képes vagyok arra, hogy megértsem: Bodri megkergette Vahurt, akkor egyben képes vagyok arra is, hogy megértsem: Vahur megkergette Bodrit), és
- produktív (képes vagyok arra, hogy (megszámlálhatóan) végtelen különféle kifejezést megértsek).

(3) Ígéretes keretet kapunk arra, hogy figuratív beszédmódban elhangzott megnyilatkozásokat – így a metaforát és a szarkazmust (Camp, megjelenés előtt) – mint tettetett beszédaktusokat kezeljük, amelyekben „úgy teszünk, mintha mondanánk” valamit (például szarkasztikusan azt, hogy „Ennél briliánsabb előadástémát keresve sem találhatnál”), anélkül, hogy ténylegesen (a grice-i értelemben) mondanánk.

* * * * *

Camp, Elisabeth (megjelenés előtt). „Sarcasm, Pretense, and the Semantics/Pragmatics Distinction”. *Noûs*.

Grice, H. P. (1957/2010) „Jelentés” (Bárány Tibor fordítása). A *Studies in the Way of Words* magyar kiadásában, Budapest: Gondolat.

Grice, H. P. (1967/2010) „Társalgás és Logika” (Márton Miklós fordítása). A *Studies in the Way of Words* magyar kiadásában, Budapest: Gondolat.